

TRIBUNA POPORULUI

REDACȚIA

Arad, strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an 20 cor. pe 1/2

an 10 cor.; pe 1/4 de an

5 cor.; pe 1 lună 2 cor.

Ort. de Duminecă pe un

— 4 coroane.

Pentru România și

trăinătate pe an:

40 franci.

Manuscrise nu se napolază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b., și timbru de 60 bani de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

ROSTUL INTRIGILOR.

I.

(vg.) În contra Românilor naționaliști dela Arad, cari au înălțat la tronul episcopesc pe părintele Iosif Goldiș, eară la Oradea-Mare au trimis ca vicariu episcopesc pe tovarășul lor de luptă, Vasile Mangra, s'a ridicat o adevărată furtună. Nu numai din partea acelor cari prin alegerile acestea s'au văzut jigniți în interesele lor particulare și au fost despoiați de dulci iluziuni, ci chiar și din partea unor, cari țin să fie socotiți sinceri aderenți ai partidului național român.

Lucrurile acestea numai așa se poate explica, dacă presupunem, că respectiv aderenți ai partidului național român nu înțeleg rostul intrigilor, cari s'au pornit cu atâta vehemență în contra alegerii de Episcop a P. S. Sale Iosif Goldiș și în contra vicariatului părintelui Vasile Mangra.

Pentru deslușirea desevlășită a chestiunii, dăm așadar explicațiile de lipsă și vom arăta, care este rostul adevărat al intrigilor de sub întrebare.

Adevăratele motive ale năvalnicelor lupte în contra noastră zac adânc în situațiunea politică a poporului nostru.

Întâiu, noi Românii din monarhia austro-ungară, cari ne aflăm sub același sceptru, suntem divisați în trei trunchiuri: Bucovineni, Ardeleni, Ungureni. Bucovina e oarecum izolată de noi, eară Ungureni au trebuit să-și calce pe inimă, pentru-ca cel puțin Românii de sub coroana sfântului Ștefan să presinte aparițiunea unei unități politice. A trebuit să primim în programul nostru autonomia Ardealului și să ne angajăm astfel a lucra chiar cu puterile noastre pentru câștigarea unei situațiuni, care în mod firesc ar avea rezultatul unei dismembrări și mai pronunțate a trupului românesc și jertfirea Românilor ungureni pe seama apetitului șovinist maghiar.

Al doilea, nu avem încă acea pătură de patricieni, cari pe temeiul siguranței lor materiale să prezente factorul conservativ în sus și în jos. Numai această pătură ar fi chemată, să dea pe de-o parte conducătorilor de stat siguranța, că interesele ei materiale vor alcătui cimentul de nedesfăcut, care să țină poporul românesc în cadrele complexului actual de statificare, eară de altă parte, să domolească aspirațiunile fără frâu ale acelor, cari în lupta dintre popoare nu au nimic de pierdut. Nu avem încă pătura aceasta și suntem nevoiți, să luptăm cu neajunsurile isvorite din lipsa ei.

Al treilea, sub raportul unității etnice, și culturale a tuturor Românilor ne este imposibil nouă, Românilor din monarhia habsburgică, să nu întreprindem legături pline de căldură cu frații nostri din Regat. La această unitate etnică și culturală se mai adaugă impregiurarea, că

hotarele dintre noi sunt numai politice. Intregul neam românesc de pe malul stâng al Dunării formează o singură masă compactă și teritoriul locuit de această mulțime răspunde geograficește Daciei lui Traian.

Impregiurarea aceasta ne face nespuse de grea posibilitatea de a convinge pe conducătorii destinelor monarhiei habsburgice, că scopul final al aspirațiunilor noastre politice nu este distrugerea monarhiei, în care trăim, ci tocmai din contră — întărirea ei.

Relele, ce isvorese din această situațiune, sunt multe.

Cu Bucovinenii nu ne putem întâlni, decât numai în delegațiuni. O stringere a relațiunilor politice dintre noi însă ar produce chiar o îngreunare a situațiunii noastre din Ungaria și ar da cuvinte, temeinice la aparență, în mâna acelor, cari prin insinuări nemotivate cearcă să ne înfățișeze ca element distrugător înaintea acelor, cari în ultima analiză au să hotărască sortile Imperăției Habsburgilor. Chiar alcătuirea acestei monarhii a diferențiat așa de mult interesele elementului român aflat într'însă, că nici cu cea mai mare bunăvoință nu s'ar putea afla punctele, cari ar fi potrivite de a direge în aceeași alvie tendințele politice ale noastre și ale fraților nostri Bucovineni. Dovada cea mai vedită pentru aceasta este tocmai impregiurarea, că pe lângă toată unitatea noastră etnică și culturală, noi Românii din Ungaria ne simțim foarte departe de viața politică a fraților nostri Bucovineni.

Dintr'o parte și din cealaltă, însuflețirea cerută de necesitatea impunerii în afară, trebuie să fie o simplă simulare și „intra muros“ neîncrederea și certele au fost și rămân la ordinea zilei.

Lipsa desevlășită a clasei burgheze în mijlocul poporului nostru produce în politica Românilor din Ungaria înainte de toate aparițiunea unei intransigențe, care nu are condițiunile necesare de a putea la ocaziuni date să useze de favorurile unui compromis temporal cu partidele de guvernament ale monarhiei. Și tot această lipsă a clasei burgheze o simțim adânc la trebuințele materiale indispensabile pentru politica opozițională, care trebuie să desfășoare o activitate intensivă, dacă voește să-și creeze condițiunile reușitei în viitor.

Ear' legăturile noastre firești cu frații din Regat constituie pentru contrarii nostri nesfârșite pretexte de insinuări compromițitoare loialității noastre politice.

În mijlocul atâtor greutăți, bine înțeles, ne este foarte greu să mergem oblu înainte pe o cale bine definită și sigură.

Cu toate că politica noastră, pe care trebuie și pe care putem să o facem, e limpede. Simțul cel bun al poporului nostru a determinat mersul politicii românești clar și precis.

Vom cerca să schițăm în liniiamente generale elementele acestei

politice, inițiată și condusă deadreptul de instinctul firesc al poporului însuși.

Reforma administrațiunii. Secțiunea A X a a ministerului unguresc de interne în timpul de față e ocupată mult cu adunarea materialului pentru reforma administrativă. În timpul ministrilor antecesorii — zice „Magyarország“ — parte au fost pregătite proiecte, parte s'au lucrat planuri pentru această reformă; dar cabinetul Széll toate acestea le folosește acum numai ca material pentru pregătirea reformei sale, deoarece — zice înnumita foaie — cabinetul actual are de gând să prepare reforma administrației pe temeiul cu totul nou.

Ce o fi cu dualismul? Această întrebare și o pune foaia vieneză „Information“, care, între altele, scrie următoarele: „Raporturile noastre de politică internă earăși sunt azi de așa, că se pare îndreptățită întrebarea: Ce o fi cu dualismul? Oare, în urma stărilor de lucruri austriace aproape incurabile, cei din Ungaria tot mai pot încă să creadă în statornicia pactului din 1867? În Austria absolutismul e la ușă. La noi afacerile pactului din nou se conduc pe căi extraparlamentare. Poate asta să meargă astfel mai departe? Întrebarea aceasta pricinuește rele ceasuri nu numai ministrilor nostri, ci și lui Széll Kálmán. El, deak-istul *comme il faut* e silit să vază *clătându-se opera lui Deak și prin nimic nu poate să-și ajute*. De geaba călătorește el pe la Viena și zadarnic conferențează în Budapesta, cu Tisza, cu Szilágyi și cu Horváth. Nu este scăpare, și foaia lui Bánffy cu ironie spune deja, că Széll Kálmán nu e străin de-un *absolutism adhoc unguresc*, în ce privește descurcarea tehnică a afacerilor comune“.

După-ce mai spune, că Széll are destulă vreme în cele trei luni de vacanță să apere pactul din punctul de privire unguresc, dacă are și destulă energie. — „Information“ are câte-va cuvinte și către ministrul austriac: Să se ocupe serios cu chestia — zice — și dacă nu vor avea majoritatea parlamentară pentru încheierea pactului pe temeiul vechie, atunci să caute chipul „pentru formarea unei *nouve relațiuni cu Ungaria*“.

Încă o „bravură“ a guvernului.

Se poate aproape zilnic vedea, ceea ce de curând accentua și contele Tisza István la Oradea-Mare, că nici sistemul, nici politica actualului guvern — nu difer de cele din timpul lui Bánffy.

Sub titlul „*Pedcapsa agitatorului*“, toate foile maghiare înregistrează cu o nespuse bucurie știrea din foaia oficială, despre cea mai nouă „bravură“ a guvernului unguresc.

Se știe anume, de ce „crimă“ sunt vinovați câțiva din tinerii nostri universitari de la Cluj, cari luaseră un ton mai pronunțat în chestia Avram Iancu, insultat în fața judecătoriei de un nechibzuit funcționar al statului. Insulta fusese atât de temerară, atât de cumplită la adresa nemuritorului nostru erou național, că întreg poporul român s'a conștientat și a respins-o în chipul cel mai hotărât.

Se putea atunci, ca tinerimea noastră să rămână rece și indiferentă în fața acestei insulte, când până

chiar și unele din foile maghiare mai chibsite o găsiseră nemotivată și temerară?

Sigur, că nu! — Politica sistemului păcătoș însă, altfel ține și voește să judece cauza. Au luat-o asupra lor mai întăiu autoritatea superioară școlară de stat, apoi — „justiția“ maghiară.

Cea dintăiu s'a pronunțat deja zilele trecute prin sentința ministrului de învățământ Wlassics, publicată în numărul din 21 I. c. al foii oficiale.

Eată cum sună sentința:

„*Ministrul de culte și instrucțiune publică, pe temeiul cercetării disciplinare, pornite pentru agitațiunile lui în contra statului și în contra naționalității, — a exchis odată pentru totdeauna din toate școalele superioare din Ungaria pe George Novacovică, jurist în anul II-lea la universitatea din Cluj, cu adausul că, dacă numitul jurist și-ar câștiga absolutoriu sau diplomă la ori-și-ce institut înalt din străinătate, — aceasta în Ungaria nu va avea valoare, respective nu se va putea nostrifica“.*

Aceasta e sentința, dictată de un ministru al statului constituțional-liberal, în era de „*lege, drept și dreptate*“! — *Mat draconică nu se poate!*

La ce să s'alerge peste țări și mări, într'o lume păgână, pentru a reglementa pe Chinezii turburați? — N'avem noi destul Chinezii în Ungaria?

O însemnăm și aceasta la cele multe.

Se înțelege de la sine, că nici ceilalți soți de suferință ai lui Novacovică n'au scăpat de pumnul ministerial. Ei însă, pe semne, găsiți mai nevinovați de „oribila crimă“, sevirșită spre primejduirea statului, au fost mai „blând“ tractați: Coriolan Steer, Ioan Scurtu, George Domide și Ioan Moga, toți studenți în drept, — sunt *exchisi pentru totdeauna de la universitatea din Cluj*.

Acum în curând va veni și rândul „*justiției*“ să se pronunțe. Ce va isprăvi aceasta față de cei prigoniți, — nu e greu de prevăzut.

Protestanții în contra Tisza-iștilor.

Ziarul „*Protestáns Szemle*“ în numărul din urmă scrie:

„*Protestantismului unguresc i-a stricat mai mult politica de partid Tisza-istă, privindul drept obiect al politicii lor de partid. Au frânt într'însul energia credinței. În cei din urmă trei-zeci de ani, de când ca papă calvin neîncoronat Tisza Kálmán conduce biserică protestantă, aceasta în continuu a slăbit în internul său. Presbiterii, episcopii și judecătorii acestei biserici au fost aleși după confesia credinței lor politice. Politica a împins biserica în anul șapte-zece în brațele partidului liberal și prin aceasta protestantismul și-a pierdut puterea de viață. În loc de virtuțile creștine, preoții și oficianții mi-*

ECONOMIE.

Coreale (bucate).

De aci încolo prețurile pe piețe se scotese în coroane și după 50 chiloame, ear' nu ca și până acum, după maza metrică (100 chiloame).

Prețurile dela 19 Iunie n. In Arad:

Grâul cel mai bun . . .	cor. 7.32-7.40.
Cucuruz	5.25-5.45.
Săcară	5.60-5.80.
Orz	5.50-5.60.
Ovės	4.60-4.80.

Cursul pieții din Arad.

Hărtie-moneta română	Cump. fl. 9-48 vând	9.52
Lire tarcești		19.-
Imperial (15 R. aur)		18.90
Rubie rusești 100 à		126.-
Galbeni		5.68
Napoleon-d'or		9.48
100 Marce germane		58.50
Livre sterling		11.90

S p i r t :

25 Aprilie

Spirit rafinat; cu toptanu	115.-
" " cu micu	118.-
" brut cu toptanu	113.-
" " cu mic	116.-

Porci :

(Piața Steinbruch)

Ungari; greutate :	
bétrâni 380-400 kg.	52-54 cr. p. kg.
tineri 320-390 "	55-56. " "
" 250-320 "	54-55. " "
" până 250 "	54-56. " "
mijlocii 240-260 "	" "

„Foaia Pedagogică“, ce deja în al IV-lea an apare lunar în Sibiu, în întindere de două coale, sub direcția dlui prof. Dr. D. P. Barcianu, are în Nr. 5 (din Mai) următorul cuprins :

Manualele de școală. Tractat de H. Trunk, prelucrat liber de George Dragoiescu (Urmare). — Modele de lecțiuni: Cumpenele și Cântarul, Două lecții din fizică pentru anul al V-lea, de Dr. Ioan Stroia. — Aprecieri importante la dotația și poziția actuală a învățătorului român, de Iosif Velcean, învăț. — Din literatura școlară. — Informațiuni. — Felurimi.

Abonamentul pe an : 6 coroane. — Ca unica foaie bună și de specialitate, ce-o avem pe terenul pedagogic, o recomandăm călduros tuturor învățătorilor noștri.

In atențiunea domnilor învățători români. *Advcem la cunoștința domnilor învățători de la școlile populare, că Inaltul minister reg. ung. de culte și instrucțiune publică cu datul de 26 Martie 1900 Nr. pres. 1070 a aprobat manualul „Geografia pentru școlile populare întocmită pe baza planului ministerial de învățământ, partea primă pentru clasele III. și IV., de Vasile Goldiș, profes. gimnas.“*

In legătură cu aceasta anunțăm pe domni învățători, că tocmai acum a esit de sub tipar și partea a doua d.n. Geografia dlui Vasile Goldiș.

Ambele părți se pot procura de la **Librăria editoare Ciurcu în Brașov**, precum și de la toate librăriile din patrie.

„Revista economică“, organ pentru societăți financiare și comerciale. Apare la 10 a fiecărei luni în Sibiu. Director: Dr. Corn. Diaconovich. Nr. 6 (Anul II.) din 10 Iunie are următorul sumar: Patru orașe transilvănene. Bogățiile lor. (Date statistice financiare de P) — Băncile noastre. (Adunările generale din 1900. Seria III). — Compararea celor patru metode principale ale contabilității. — Teoria asigurărilor asupra vieții. (Asigurări de capital), de I. Lăpădatu. — Agricultură: Situațiunea agricolă; Serviciul veterinar; Referenți agricolii în străinătate; Statistica recoltei; Grânare (Patule) de rezervă; Reserveciile economice; „Reuniunea română agricolă din comit. Sibiului“. — Revista financiară: Situațiunea. — Cronică: Anchetă pentru program european în mersul trenurilor; Trenuri accelerate în Transilvania; Scutirea de contribuție a hârțiilor de stat; Datoria flotantă a monarchiei. — Literatură: „Buna chivernisală“. — Trageri la sorți. — Bursa de efecte din Viena. — Bursa de efecte din București. — Bursa de mărfuri din Budapesta.

Carte de citire Ministerul de culte și instrucțiune publică reg. ung. prin ordinațiunea de la 14 Ianuarie 1900. Nr. preindiel 5276/1899 a aprobat pentru școlile populare cartea: „A treia carte de citire pentru copii și copilele din anul al 3-lea și al 4-lea de școală, întocmită de mai mulți prietini ai școlilor.“

Se poate procura de la Librăria editoare Ciurcu în Brașov, precum și de la toate librăriile din patrie, cu prețul de 65 cr. sau 1 coroană 30 fl.

Bibliografie. Au apărut și ni-s-au trimis următoarele două cărți: Micul Legendar, ilustrat cu icoane pentru școlile primare, de Ioan Tuduceșcu, învățător. Pentru anul al III-lea. Ediția VI. Prețul: 60 bani (filieri). Se poate procura de la autor în B-Lippa. — „Povestiri și anecdote populare“, de Domițiu Dogariu, inv. dirig. la școala element. capitală din Satulung. Bro-

șura aceasta e Nr. 10 „Din literatura populară“, editată de Tipografia „Aurora“ de Todoran în Gherla. Prețul 20 filieri și A. poate procura de la numita tipografie.

„Economia națională“, revistă economică, statistică și financiară, apare lunar în București (anul XXIV). Fondator și director: Dl Petre S. Aurelian, membru Academiei. Nr. 4 din luna Aprilie 1900 are următorul sumar: P. G. Cantilli: Chestia Porților de fer. — St. Romanescu: Contribuțiunea la istoria datoriei publice române de la 1850-1900. — V. I. Radu: De ce nu îmbrățișează Românii comerțul. — „: Chestia terebentinei. — Critici și referate: Idei fundamentale în Economia politică în o nouă teorie sociologică. de Ioan Socaciu, profesor. Expunerea pe scurt a principiilor fundamentale ale istoriei de A. D. Xenopol.

Tipografia „Tribuna Poporului“
 arangiată fiind cu material nou
 primește spre executare:

Tipărituri de bancă,	Carti, Broșuri,	Orice tipărituri.
Invitări la nuntă,	Anunțuri funebre, etc.	

Cele mai moderate prețuri!!

A apărut

Și se află de vânzare la administrația „Trib. Poporului“ următoarele opuri:

	coroana	filieri
1.) „Amicul Poporului“ — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practic în cauze administrative. Prețul	—	1.—
2.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean, prețul	—	2.—
3.) „Judecătorile cu jurații“ — de Teodor V. Păcățeanu, prețul	—	—80
4.) „Libertatea“ — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățeanu, prețul	—	2.—
5.) „Principiile politice“, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Păcățeanu — prețul	—	4.—
6.) „Caractere morale“ — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov. Prețul.	—	2.50
7.) „Răsboiul pentru neatarnare“ și „Povestea unei coroane de oțel“ ambele de George Coșbuc. Prețul Răsboiului	—	1.20
Prețul „Coroanei“	—	1.60
8.) „Din vremuri apuse“ — de Iudita Secula născ. Truția — prețul	—	1.—
9.) „Vieritul“ — de Petru Vancu, prețul	—	1.—
10.) „Teoria Dramei“ — de Dr. Iosif Blăga. Prețul:	—	3.60
11.) „Juvenilia“ — de Sextil Pușcariu. Preț:	—	1.60
12.) „Cuvântări bisericesti“ — traduse de Ioan Genț. Prețul	—	5.—
13.) „Pribeag“ — de Ioan Iosif Sceopul, preț	—	1.50
14.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilchelm Niemandz prețul	—	1.20
15.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom“ (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățător în Arad. Această liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul în Dumineci și sărbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase, pricesne și un adaus de cântece populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2-3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 5 coroane.	—	—

La comanda să se mai adauge de fie-care op 10 filieri spese postale.